

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
 סע"ש 48813-09-17
 סע"ש 34429-04-17
 סע"ש 47364-07-16
 סע"ש 47092-07-16
 ס"ע 18907-04-16
 ס"ע 18856-04-16
 סע"ש 56654-02-16
 ס"ע 44375-05-15

1 09 ספטמבר 2019
 2

לפני:

כב' השופט עמיצור איתם

נציג ציבור (עובדים) מר יוחנן בכלר

נציג ציבור (מעסיקים) גב' תמר סליימן

עומר תיים ואחרים

התובעים

ע"י ב"כ: עו"ד אברהים אגבריה ואח'

-

מ.ב. גלאט עוף למהדרין בע"מ

הנתבעים

ע"י ב"כ: עו"ד מרדכי ביץ

3

פסק דין

4

5

6 1. התובעים היו עובדים במפעלה של הנתבעת. מדי בוקר הגיעו בהסעות מאורגנות
 7 מטעם הנתבעת והמתינו זמן ארוך בחצר המפעל בטרם החל יום העבודה.
 8 השאלה העומדת לדיון, היא שאלת זכאותם של התובעים לתשלום בגין זמן
 9 ההמתנה האמור - וכן השלכות קביעה זו לגבי זכאותם לתשלום בגין ביצוע
 10 שעות נוספות.

11 2. התביעות אוחדו לאור השאלה הזוהה המתעוררת בהן. בהסכמת הצדדים נקבע
 12 כי הדיון ייערך בדרך של שמיעת "תיק מוביל" והחלת העקרונות שייקבעו בו על
 13 שאר התביעות. לאור זאת, התקיים דיון הוכחות בו נשמעו שלושה מהתובעים
 14 וכן עדי הנתבעת. סיכומים בעל פה נשמעו לפנינו ביום 18.7.19.

15

16

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

רקע נורמטיבי:

- 1
- 2
- 3 השאלה העומדת על הפרק היא האם יש לראות בשעות ההמתנה כשעות עבודה או לא. במהלך הדיון העלה בית הדין אפשרות שלישית והיא לראות בפרק הזמן האמור זמן המצדיק פיצוי אולם לא שכר, ברוח ההסדר שנקבע לגבי נוכחי לילה (למשל עע (ארצי) 29712-08-13 שירלי חנדז'י נ' אחוזת רעים). עם זאת, נחה דעתנו כי מאחר שסעד מעין זה לא התבקש ומאחר שהיערכות לטיעון, הבאת ראיות והתשתית העובדתית אשר היה להוכיח במקרה זה יכולה הייתה להיות שונה - אין מקום ואין סמכות לתת אותו במסגרת זו. יש להשאיר אפוא שאלה זו בצריך עיון.
- 4 כידוע הוראות חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א – 1951 וההלכה הפסוקה והידועה, קובעות כי עובד זכאי לשכר אם העמיד עצמו לרשות העבודה גם אם לא סופקה לו עבודה בפועל. בפסיקה נקבע המבחן של היות העובד "מוכן ומזומן" לביצוע העבודה. מבחן זה נקבע הוגדר על דרך השלילה כזמן בו העובד אינו חופשי לעשות כרצונו. כך למשל, גם לגבי הפסקות בתוך כדי יום עבודה רשמי, נקבע לא אחת כי יש להבחין בין זמני הפסקות קצרים אשר מזכות בשכר ובין הפסקות ארוכות אשר אינן חלק משעות העבודה (למשל סעש (חי') 847-04-15 פואד חלבי נ' עמל הסעות ותיור בע"מ).
- 5 ככלל, על אף שנקבע כי כל מקרה צריך להיות נדון לגופו- הרי ששעות נסיעה לעבודה גם אם הן ממושכות ושעות המתנה להסעה לא הוכרו כמזכות בשכר (למשל עע (ארצי) 15233-09-13 חברת אדוונטק טכנולוגיות (אפלט) בע"מ נ' יתיר זלוסקי; דמ (י-ם) 5560/05 אוחיון שמרית נ' מוקד נאמן שמירה ואבטחה 1993 בע"מ; עב (חי') 508/05 בן עמי נאור נ' השמירה בע"מ).
- 6 גם עובד שהתייצב למקום העבודה אולם סירב לעבוד בתפקיד אליו שובץ או נויד כדין לא יהיה זכאי לשכר עבודה (העקרונות המובאים בעע (ארצי) 27255-07-18 שירלי בן חור - בנק דיסקונט לישראל בע"מ והפסיקה הנזכרת שם).
- 25

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 .7. מנגד, אין ספק כי עובד **שנדרש** להתייצב לפני תחילת משמרתו הרשמית זכאי
2 לשכר בגין "זמן התארגנות" גם אם לא התבקש לבצע שום עבודה בזמן זה
3 (למשל סעש (ת"א) 9866-07-13 אורן דוד סולם נ' חברת שמירה ובטחון בע"מ
4 ועוד רבים).
5 .8. ברור גם שכל התנהלות מצד המעסיק כפופה לחובתו לפעול מול העובד בתום לב
6 והגינות (למשל ע"ע (ארצי) 7549-12-13 אורט ישראל נ' מירי רז).

7

8

קבילות ראיות התובעים:

- 9 .9. טרם בירור העובדות, נדרשנו לשאלת קבילות תצהירי התובעים. תצהירי
10 התובעים כתובים עברית. בשולי כל תצהיר, חתימת אימות של ב"כ התובעים
11 ובה נאמר כי התצהיר תורגם למצהיר וכי הבינו. בחקירת התובע מר תיים, השיב
12 לעניין זה כי אינו קורא עברית וכי חתם על תצהירו לאחר שעורך דינו אמר לו
13 לעשות כן. לדבריו מששאל מה כתוב שם אמר לו העו"ד שזה "לעבודה", אולם
14 לא הסביר לו מה כתוב בתצהיר (עמ' 6 לפרוטוקול). שני העדים האחרים השיבו
15 מעט אחרת. מר חרפוש נשאל מה כתוב בתצהיר והשיב כי אינו קורא עברית
16 אולם לא נשאל במפורש האם התצהיר תורגם לו (עמ' 19 שורה 9). מר ערגיה
17 לעומת זאת השיב במפורש כי העו"ד הסביר לו מה כתוב בתצהיר (עמ' 21 שורה
18 5).

- 19 .10. **בנסיבות אלו יש לקבוע כי האמור בתצהירו של מר תיים אינו קביל כראיה**
20 **בתיק**. אכן, הפסיקה (ע"א (תל אביב) 1100/01 **FRANCO BELGES נ' א.ש**
21 **גל חום שוקי פסח בע"מ**), קובעת כי אין מניעה להגיש תצהיר בעברית על אף
22 שזו אינה שפת המצהיר ובלבד שתוגש התייחסות של צד ג' כי המצהיר קיבל
23 תרגום מדויק של תוכן התצהיר עליו חתם והבינו. עוד נקבע כי אם וכאשר
24 מעמיד בעל דין בספק את אמיתות התרגום, עליו להניח את התשתית העובדתית
25 לספקות אלה. אם כדי להניח תשתית זו או לאשרה יש צורך בעדותם של
26 המתרגמים, עליו ליטול יוזמה לזימונם לעדות. (ע"א 146/81 **פריאל נאשף נ'**

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 **רקיה נאשף**, פ"ד לח(3) 309 וראה גם ברע (ארצי) 21010-01-17 **bahata**
2 **mesgena** נ' **קפלן את לוי בע"מ**.)
3 11. בענייננו קיימת התייחסות של צד ג' (ב"כ התובעים) כי המצהיר קיבל תרגום
4 מדויק של תוכן התצהיר וצד ג' האמור לא הוזמן לעדות. עם זאת, לא ניתן
5 להתעלם מכך שהמצהיר נשאל במפורש ולמען הסר ספק האם תוכן התצהיר
6 הוסבר לו והשיב בשלילה. לא ניתן לקבל את טענות ב"כ התובע כי לא הבין או
7 התבלבל. בנסיבות אלו למדנו מפי התובע עצמו כי לא די שאין הוא יודע מה
8 כתוב בתצהירו אלא שהתוכן אף לא הוסבר או תורגם לו ועל כן לא ניתן לראות
9 בתצהיר כראיה קבילה.
10 12. מנגד, שני התובעים האחרים, במפורש או במשתמע, אישרו כי התצהיר תורגם
11 להם. בעניינם שלהם, משלא הועמד לעדות העו"ד החתום על האישור יש להניח
12 לטובתו כי אכן תורגמו התצהירים ועל כן הן קבילים כראיה.
13 13. בשולי עניין זה נבהיר כי אין בכך כדי להטיל דופי אישי בב"כ התובעים או להטיל
14 ספק בחתימתו על האישור שכן יכולים להיות הסברים שונים לעניין והוא
15 כאמור לא נדרש להעיד על כך. עוד יובהר כמובן כי משעה שב"כ הנתבעת בחר
16 לחקור את מר תיים חקירה נגדית, הרי שהתשובות שהשיב בדיון קבילות
17 כראיה.
18
19 **בירור והכרעה במחלוקות העובדתיות** :
20 14. **סידורי ההגעה וההמתנה בשעות הבוקר** : הנתבעת מעסיקה כ- 500 עובדים
21 תושבי השטחים. עובדים אלו נדרשים מדי בוקר להגיע למפעל באזור התעשייה
22 עטרות, לאחר שעברו את המחסום. הנתבעת מספקת הסעות מאורגנות למרבית
23 העובדים האוספות אותם מכפריהם השונים עד למקום העבודה.
24 15. אין ספק כי מרבית העובדים הגיעו לחצר המפעל בדרך כלל סביב השעה 5: 30
25 בבוקר. הדבר אושר גם על ידי מנהל המפעל (עמ' 31 שורה 26). אין חולק כי

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 העובדים נהגו להחתים כרטיס מיד עם כניסתם לחצר המפעל אולם המערכת
- 2 הממוחשבת תיעדה את שעות הנוכחות רק החל מהשעה 7:00, שעת פתיחת
- 3 המפעל הרשמית. סביר כי הנתבעת במאמץ מחשובי מסוים יכולה הייתה להביא
- 4 תיעוד גם של התנועות אשר לא נחשבו בעיניה כשעות עבודה - אך היא לא עשתה
- 5 כן. משעה שאין חולק כי הגעה בסביבות השעה 5:30 הייתה דפוס מקובל של
- 6 מרבית העובדים וכאמור בשעה שהנתבעת לא שמרה את התיעוד המדויק של
- 7 שעות החתמת הכרטיס המקורית - הרי שיש לקבל את גרסת התובעים לפיה
- 8 ההסעה הגיעו מדי בוקר בשעות אלו.
- 9 16. כאמור, אין חולק כי התובעים לא עבדו, לא נדרשו לעבוד וגם לא קיבלו שכר עד
- 10 לשעה 7:00. את הזמן עד לתחילת העבודה העבירו באופן חופשי. תחילת העבודה
- 11 במפעל מותנית בהגעת השוחטים וכאמור שעת תחילת העבודה הרשמית היא
- 12 7:00.
- 13 17. ידיעת וציפיית התובעים לגבי שעת תחילת העבודה: אין ספק מן העדויות כי
- 14 היה ברור לתובעים שהמפעל נפתח רק בשעה 7:00. ממילא אין ספק כי העובדים
- 15 במסגרת תפקידם המסוים כאחראים על חיתוך העופות, לא היו יכולים להתחיל
- 16 בעבודתם לפני שהעופות נשחטו. גם אם הדבר לא הובהר להם במסגרת הודעה
- 17 על תנאי העסקה או סיכום מוקדם, ברור כי אחרי מספר ימים כאלו כבר היה
- 18 עליהם לדעת זאת.
- 19 18. אין חולק כי היו עובדים מעטים אשר כן התחילו את עבודתם לפני הגעת
- 20 השוחטים. התובעים ראו בעובדים אלו "מקורבים" אולם מנכ"ל הנתבעת מר
- 21 מינצברג העיד כי מדובר בעובדים אשר הוגדר להם מראש שהם אמורים להכין
- 22 את המחלקה ומתחילים לעתים לפני השעה 7:00. כך אישר גם מנהל המפעל מר
- 23 גלבץ בעדותו (עמ' 34 שורה 9). התובעים לא הוכיחו כי היה ממד כלשהו של
- 24 שיקולים זרים בבחירה בעובדים אלו ולא באחרים על מנת לבצע את עבודות
- 25 ההכנה המוקדמות. ממילא שאלה זו לטעמינו אינה במוקד המחלוקת. מה
- 26 שברור הוא שלא ניתן לקבל את עדותו של מר תיים (עמ' 16 שורה 5 ואילך) -

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 לפיה היה בספק מדי יום האם יכניסו אותו מוקדם לעבודה. ממה נפשך, אם
- 2 הוכנסו רק עובדים מקורבים והוא עצמו לא היה כזה הרי שלא היה לו למה
- 3 לצפות. אם הוכנסו עובדים אשר תפקידם היה שונה משלו גם אז לא היה מקום
- 4 לציפייה זו. לבסוף, מר תיים העיד כי ביקש מעובד בשם אהרון להיכנס מוקדם
- 5 והלה בפירוש סירב לכך (עמ' 16 שורה 24).
- 6 19. למסקנה - העובדים ידעו או במפורש או מכללא כי הגעתם מוקדם תגרור בהכרח
- 7 המתנה ממושכת ללא שכר בצדה.
- 8 20. האפשרות לצאת משטח המפעל: עם כניסת העובדים לחצר המפעל נדרשו
- 9 לעבור "קרוסלה" חד כיוונית מפוקחת על ידי שומר. הצדדים חלוקים באשר
- 10 למידת החופש לצאת מן החצר לאחר הכניסה. מר תיים העיד (עמ' 17 שורה 7)
- 11 כי אסור לצאת מחצר המפעל לאחר הכניסה וכי "ככה החוקים" כך העידו גם
- 12 מר חרפוש ומר אערג' (עמ' 20 שורה 21 עמ' 21 שורה 26). לעומתם העיד מר
- 13 מינצברג (עמ' 26 שורה 17) כי מדובר ב"הבל הבלים" וכי הקרוסלה היא חד
- 14 כיוונית, היציאה משוחררת וכל תפקידו של השומר לוודא כניסה זרה ולא אכפת
- 15 לו מי יוצא.
- 16 21. לעניין זה לא עמדו לטעמינו התובעים בנטל להוכיח כי מאן דהו הגביל את
- 17 יציאתם משטח המפעל. עדותו של מר מינצברג מסתברת ולא ברור מדוע שיהיה
- 18 לו אכפת אם עובד יוצא מן המפעל, בוודאי לפני שעות תחילת העבודה. מר
- 19 חרפוש אף אישר בעדותו האמורה כי לכאורה יכול היה לבחור שלא להיכנס
- 20 לשטח המפעל עם בוא ההסעה אולם "איפה אני אטייל" (עמ' 20 שורה 22). מר
- 21 אערג' העיד כי כפי הנראה איש לא היה מונע ממנו לצאת אולם "לא אכפת לי
- 22 מה יש בחוץ אני מחתים ונשאר" (עמ' 22 שורה 3). גם מר גלבך העיד כי שהות
- 23 העובדים בחצר המפעל הפריעה לו והוא ביקש (ולא נענה), כי ההמתנה תהיה
- 24 בפארק של אזור התעשייה ולא בחצר המפעל. דומה אם כן כי שהיית העובדים
- 25 בחצר המפעל המוגנת גם ממזג האוויר, בצירוף העובדה שלא היו אטרקציות

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 רבות באזור התעשייה עטרות בשעה 5:30 בבוקר, היא שגרמה להם להעדיף את
2 השהות בחצר המפעל.
- 3 22. חסן נסאר- מעמדו ומשמעות אי הזמנתו לעדות: לא היה חולק כי מערך
4 ההסעות נוהל בידי אחד, חסן נסאר, אף הוא תושב האזור. אשר להגדרת תפקידו
5 ומעמדו של חסן בארגון קיימת מחלוקת בין הצדדים. מר אערג' ומר חרפוש טענו
6 בתצהירים (סעיף 11) כי חסן היה "הבוס הגדול" במפעל והיה "הכל בכל" וכן
7 "מנהל הכל במפעל ובין שאר עיסוקיו התעסק גם בהסעות". בין היתר נטען כי
8 חסן היה אחראי גם על קבלה לעבודה ופיטורים של עובדי השטחים.
- 9 23. בחקירתו הנגדית הבהיר מר תיים כי הוא רואה בחסן "ראיס" (עמ' 11 שורה 17)
10 אולם התובעים לא הבהירו מה המשמעות של תואר זה.
- 11 24. עדי הנתבעת לעומת זאת, הצהירו כי חסן היה קבלן הסעות חיצוני. לא הובאו
12 ראיות בדבר שיטת ההתקשרות או התשלום עם חסן. ראיות שונות שהובאו על
13 ידי הנתבעת עצמה מלמדות כי חסן שימש כגורם פעיל בתקשורת עם העובדים
14 תושבי השטחים. כך בנספח א לתצהירו של מר מינצברג הוצגה תכתובת בה חסן
15 מבקש טופס 250 עבור עובד. מר מינצברג הודה כי בשל מגבלות שפה ומקום
16 מגורים, התובעים משתמשים בחסן לפנות אל הנתבעת וכי הוא משמש כאיש
17 קשר של העובדים אולם שב וטען כי אין לו כל סמכויות במפעל (עמ' 23 שורה
18 20).
- 19 25. גם מר גלבך מנהל המפעל הכחיש מעורבות של חסן בפיטורי עובדים (עמ' 31
20 שורה 10) בסידורי עבודה או במתן חופשות (עמ' 30 שורה 13) ובנושאים אשר
21 אינם קשורים להסעה. עם זאת הודה גם הוא כי חסן משמש כגורם מקשר בין
22 העובדים ובין הנתבעת.
- 23 26. חסן עצמו לא הוזמן לעדות בתיק. לטענת התובעים יש לזקוף עובדה זו לחובת
24 הנתבעת אשר העד הוא בשליטתה. הנתבעת לעומת זאת גרסה כי החובה להזמין
25 את העד היא על כתפי התובעים אשר חסן הוא עד מטעמם ועליו מושתת חלק
26 נכבד מעילות התביעה.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

27. אין ספק כי נטל השכנוע מוטל על כתפי התובעים ובאופן בסיסי עליהם גם נטל הבאת הראיות לרבות העדת עדים רלוונטיים. בפסיקה נקבע כי ככלל אין הנתבע נושא בנטל השכנוע וחובת הראיה. ואולם, "משסיים התובע להביא את ראיותיו, על הנתבע להחליט אם ברצונו להביא לפני ביהמ"ש את ראיותיו אם לאו. נתבע אשר מחליט להימנע באופן גורף מהבאת ראיות נוטל את הסיכון שביהמ"ש יפסוק לחובתו על בסיס ראיות התובע בלבד, כאשר בהעדרן של ראיות שכנגד יהיה קשה יותר לערער את אמינותן ולהחליש את חוזקן הראייתי. להימנעות מהצגת ראיות והבאת עדים קיים גם משקל ראייתי בלתי מבוטל. היא מקימה למעשה חזקה שבעובדה, הנעוצה בהיגיון ובניסיון חיים, לפיה דין ההימנעות כדין הודאה בכך שלו הובאה אותה ראייה, היא הייתה פועלת לחובת הנמנע ותומכת בגרסת היריב" (מתוך עא 8385/09 המועצה המקומית סאג'ור נ' סונול ישראל בע"מ)
28. בעניין זה כבר נקבע כי השאלה מה המשמעות שיש לייחס לאי העדת עד תלויה בנסיבות הקונקרטיות של כל מקרה לגופו וכי המבחן הוא מבחן הציפייה. היינו האם בנסיבות העניין יהיה טבעי לצפות שבעל הדין הנדון יזמין את העד להעיד מטעמו (ע"א 713/89 ציון חברה לביטוח בע"מ נ' משה תשובה). במסגרת של בתי הדין לעבודה כבר נקבע כי במקרים בהם שוררים בין העד לבין צד להליך יחסי עובד ומעסיק יכול ויהיה בכך כדי לרכך את החזקה הראייתית שבהימנעות מאי העדת עד (עע (ארצי) 14984-03-13 שלמה ניסן נ' בר-בורגר בע"מ).
29. בענייננו - לאחר יישום המבחנים הקבועים בפסיקה - יש מקום לקבוע כי אי הבאתו של חסן לעדות פועלת לרעת התובעים. חלק נכבד מעילות התביעה מושתתות על פועלו של חסן ואין ספק כי מדובר בעד מפתח. אין הוכחה ודומה שאין גם טענה בפי התובעים, כי בין חסן לבין הנתבעת שררו יחסי עובד ומעסיק. גם התובע עצמו טען בעדותו כי מעמדו של חסן הוא כשל "ראיס" מונח המתפרש באופן טבעי כקבלן כוח אדם ולא דווקא כעובד.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 30. אין ראייה כי קיים חשש שעדותו של חסן תפגע במערכת היחסים בינו לבין
2 הנתבעת או שזה היה השיקול של התובעים שלא לזמנו לעדות. אכן קיימת קרבה
3 מסוימת של העד לנתבעת מכוח ההתקשרות הלא מוכחשת בינה לבינו. אולם,
4 קיים גם ממד של קרבה אפשרית בינו לבין התובעים וייתכן שאף ניגוד עניינים
5 בין חסן (החשוף לסיכון של תביעה אישית נגדו) ובין הנתבעת, אשר עשוי דווקא
6 לחזק את המסקנה כי הוא עד טבעי מטעם של התובעים.
- 7 31. בנסיבות אלו לא ניתן לומר שהציפייה הטבעית היא שהעד יוזמן על ידי הנתבעת,
8 במיוחד בשעה שעדותו נועדה להוכיח עילות תביעה ולא עילות הגנה. היה מצופה
9 אפוא מהתובעים להזמין את חסן לעדות ומשלא עשו כן פועלת לחובתם החזקה
10 הראייתית הנובעת מאי העדת עד רלוונטי על כל המשתמע מכך לעניין חסן.
- 11 32. אין לקבוע אפוא כי בידי חסן היו הסמכויות בנושאים כמו תשלומים לעובדים,
12 הודעה על תנאי העסקה, הפסקת עבודה וכד'. יש לקבל את גרסת הנתבעת לפיה
13 חסן שימש כגורם מתווך לעת מצוא ותו לא. בהמשך נעמוד על משמעות הדברים.
- 14 33. הסיבה להגעה המוקדמת של התובעים: אין ספק כי הגעה מוקדמת אשר
15 אילצה את התובעים להשכים בטרם שחר ולהמתין כשעה וחצי בחוסר מעש
16 גורמת לתהיות. לגרסת התובעים לא הייתה להם ברירה שכן זמני ההסעות
17 נקבעו על ידי הנתבעת לפי נוחותה. לפי גרסת הנתבעת מי שקבע את זמני
18 ההסעות הוא חסן - אשר כאמור לדבריה הוא קבלן חיצוני- בשיתוף עם העובדים
19 וללא התערבות הנתבעת. יתרה מכך, לפי גרסתו של מר מינצברג הוא פנה לחסן
20 בעניין זה ונאמר לו כי זהו רצונם המפורש והמובהק של העובדים וכי אדרבא,
21 שינוי של נהלי ההסעות יכול להביא לסכסוך עבודה במפעל (עמ' 25 שורה 2
22 ואילך). מר מינצברג העיד במפורש כי נאמר לו שהמוטיבציה של העובדים
23 לסידור, היא רצונם להימנע מהמתנה ממושכת במחסום בשעות העומס
24 והעדפתם כי זמן המתנה יהיה בנוחות בחצר המפעל מאשר במחסום.
- 25 34. לטענת התובעים, אין עומס מיוחד במחסום. עם זאת, מר תיים העיד כי היה
26 במחסום בשעות העומס 6:00 עד 7:00 "אולי פעם בחיים" וכי "אולי יש פקק

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 כשיוצאים לבית הספר" (עמ' 18 שורה 12). מר חרפוש בחר להימנע מלהשיב
- 2 לשאלה של הערכת הזמן במחסום לו היה יוצא בשעה 6:00 (עמ' 19 שורה 18
- 3 ושורה 24) ורק טען כי פנה בעניין זה לחסן וגם לעובד בשם אהרון וקיבל תשובה
- 4 לפיה יש הרבה פועלים ולכן לא ניתן לאחר את שעות ההסעה. אשר לאותו
- 5 אהרון, גרסה זו נשמעה רק בעדותו ולא בתצהיר וממילא עלה מחקירת מר
- 6 מינצברג כי אהרון האמור כבר לא עובד מזה שנים בנתבעת.
- 7 35. התיאוריה של התובעים היא כי הנתבעת העדיפה את ריכוז העובדים כולם זמן
- 8 רב מראש על מנת שלא להתעכב בפתיחת המפעל וזאת על חשבון זמנם של
- 9 העובדים ובאופן שרירותי. להלן נתייחס גם לאפשרות שתיאוריה זו נכונה -
- 10 אולם זה המקום לומר כי לטעמינו לא עלה בידי התובעים להפריך את טענת
- 11 הנתבעת לפיה סידור ההסעות היה אינטרס של העובדים.
- 12 36. אף צד לא הביא נתונים בדוקים בדבר העומס במעבר קלנדיה בשעות הבוקר.
- 13 כאמור התובע מר חרפוש בחר להתחמק מתשובה על כך ואילו מר תיים הודה
- 14 כי הוא למעשה אינו יודע וכי "אולי יש פקק". עיון בפסיקה מגלה כי לפחות
- 15 בתקופות מסוימות היו במעבר קלנדיה עומסי תנועה כבדים בשעות מסוימות
- 16 (בגץ 5488/04 מועצת מקומית אלראם נ' ממשלת ישראל). על כן לטעמינו משעה
- 17 שחסן לא הובא לעדות לא ניתן לשלול כבלתי מסתברת את גרסת הנתבעת לפיה
- 18 סידור ההסעות היה אינטרס של העובדים אשר העדיפו להמתין בנוחות בחצר
- 19 המפעל ולא במעבר בשעות העומס.
- 20 37. האפשרות לקבל החזרי נסיעות בהגעה עצמאית: בעניין זה טענה הנתבעת
- 21 מתחילת הדרך כי עובד שבחר שלא להשתמש בהסעה היה זכאי לפיצוי חלופי
- 22 בדמות החזרי נסיעות. למעשה מר מינצברג העיד (עמ' 23 שורה 25 ואילך) כי
- 23 לעובד היו מספר אפשרויות: שימוש מלא בהסעה; שימוש חלקי בהסעה רק
- 24 מהמחסום שאז היה מקבל החזר חלקי מחסן; והגעה עצמאית שאז היה זכאי
- 25 לקבל מהנתבעת את הסכום שהיא משלמת לחסן בסך 25 ₪ ליום. לטענת מר

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 מינצברג כאמור אם העובד לא נוסע כלל עם חסן "אנחנו משלמים, יש עובדים
2 כאלה בודדים כי לא כדאי להם רובם ככולם מעדיפים הסעה" (עמ' 24 שורה 15).
- 3 38. התובעים לא התייחסו בתצהיריהם לאפשרות זו ולשאלה האם פנו וביקשו
4 להגיע עצמאית תמורת החזרים. בחקירה הנגדית אמר מר תיים לשאלה מדוע
5 לא נסע עם רכבו עד למעבר (עמ' 13 שורה 4) "חסן נאסר היה מספק לנו הסעות
6 אז למה לשלם דלק כדי להגיע לעבודה" וכן (עמ' 13 שורה 15) " אני משתכר 3-
7 4 אלף שקל לשם כל יום דלק לא יישאר כלום יש אוטובוסים אני מעדיף". משמע
8 כי לשיטתו לכל הפחות לא היה מודע לאפשרות שהציגה הנתבעת לקבל החזרי
9 נסיעות. כמו כן העיד כי עובדים שאיחרו "הגיעו על חשבונם" (עמ' 17 שורה 11)
10 אולם טען כי מקרה כזה לא אירע לו מעולם. לטענתו מי שביקשה החזר נתקל
11 בסירוב של חסן אולם הוא עצמו לא עשה כן מעולם (עמ' 19 שורה 1). מר חרפוש
12 העיד כי פנה בעניין זה בעצמו לחסן וקיבל תשובה שלילית (עמ' 20 שורה 7).
- 13 39. הפעם, הימנעות מהבאת ראיות פועלת במידה מסוימת לחובת הנתבעת. צודקים
14 התובעים כי בעניין זה בדיון המוקדם ביום 25.4.17 נטענה טענה זו ובי"כ
15 התובעים ביקש במפורש כי יוצגו לו מסמכים וראיות התומכים בטענה שישנם
16 עובדים אשר מקבלים דמי נסיעות. אי הבאת מסמכים או עדים התומכים
17 בטענה, כגון העובדים הרלוונטיים כמו גם העובדה שהנתבעת לא נקבה באף שם
18 של עובד המקבל החזרי נסיעות, מקימה חזקה הפועלת נגד הנתבעת כאמור.
- 19 40. מאידך, התובעים העידו רק שפנו לחסן אשר לו היה אינטרס ברור להניא אותם
20 מכוונתם להגיע עצמאית שהרי כך היה נגרע מהתשלום המשולם לו עצמו.
21 התובעים לא טענו ולא הוכיחו כי פנו בעניין זה למאן דהו מתוך הנתבעת וודאי
22 שלא למר מינצברג או למנהל המפעל מר גלבך. קשה לקבוע אפוא האם התובעים
23 היו אכן מקבלים החזרי נסיעות לו היו מבקשים זאת. על כן, משעה שכל
24 פניותיהם הנטענות היו לחסן ומשעה שחסן לא הובא לעדות, גם טענה זו לא
25 הוכחה דיה.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

1 41. עם זאת, מה שכן הוכח לטעמינו - היא העובדה שגם אם אכן אופציה לקבל
2 החזרי נסיעות הייתה קיימת, הרי שהנתבעת לא פעלה על מנת לפרסם זאת
3 בקרב העובדים ולהודיע להם את זכותם בעניין. התרשמנו כי אמונת התובעים
4 הסובייקטיבית, לפיה לולא היו מגיעים בהסעות היו נאלצים לנסוע על חשבונם
5 הייתה אותנטית.

יישום ומסקנות:

6
7
8 42. לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים והראיות הגענו למסקנה לפיה דין
9 התביעה להידחות כנגזרת מן העובדות שקבענו.

10 43. התובעים לא עבדו וידעו שלא יקבלו שכר: ברור כי מבחינה פורמאלית ומעשית
11 התובעים לא עבדו עד לפתיחת המפעל בשעה 7:00. הגענו גם למסקנה שסידור
12 זה היה ידוע להם ומובן להם - אם לא מראש לכל הפחות מכוח הנוהג שהתגבש.
13 העובדה שעובדים אחרים היו מתחילים לעתים לעבוד מוקדם יותר אינה מעלה
14 או מורידה שכן ברור שאת תפקידם של התובעים לא ניתן היה לבצע לפני הגעת
15 השוחטים. לא הוצגה לפנינו כל טענה הסכמית או אחרת אשר מחייבת את
16 הנתבעת להעסיק בעבודות ההכנה המוקדמות דווקא את התובעים.

17 44. העובדה שהתובעים הגיעו מוקדם והיו מוכנים ומזומנים לעבוד לשיטתם בוודאי
18 שאין בה דבר כשלעצמה. מובן שעובד המתייצב במפעל באמצע הלילה או בשעות
19 שהוא סגור - אינו זכאי לשכר גם אם הוא מוכן לעבוד. מבחינה זאת טענת
20 התובעים בסיכומיהם לפיהם היה על הנתבעת להקדים את שעת הגעת
21 השוחטים ולפתוח את המפעל מוקדם יותר, בנסיבות רגילות היא בוודאי טענה
22 אבסורדית.

23 45. התובעים היו חופשיים לעשות כרצונם: כמו כן הגענו כאמור מעלה למסקנה
24 שעדיפה גרסת הנתבעת לפיה בשעות ההמתנה האמורות התובעים היו חופשיים
25 לעשות כרצונם ואיש לא הגביל את צאתם ובואם. העובדה שאין הרבה מה
26 לעשות באזור התעשייה בשעות אלו אין בה כדי להשפיע במקרה שלנו. צודקת

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 הנתבעת כי מבחינה רעיונית, אין הבדל בין המקרה של התובעים למקרה
- 2 תיאורטי בו עובד ירד מההסעה בשער אזור התעשייה או אחרי מעבר המחסום
- 3 וימתין שם שאז ברור לכל שאינו זכאי לשכר בגין זמן ההמתנה.
- 4 46. מבחינה פורמלית אם כך, התובעים לא העמידו את עצמם לרשות העבודה
- 5 בשעות שבמחלוקת.
- 6 47. השאלה העיקרית אפוא היא האם הנתבעת פעלה בהגינות ובתום לב ואף
- 7 בסבירות ומה ההשלכות של שאלה זו. שאלה זו מראש אינה טריוויאלית
- 8 בנסיבות העניין בהם מצטיירת תמונה ראשונית שהיא לכל הפחות מעוררת
- 9 סימני שאלה.
- 10 48. בחינה של הראיות והטענות מגלה כי בעניין זה עמדו טענות התובעים על שני
- 11 אדנים עיקריים אשר לטעמינו לא היה בשניהם כדי להחזיק את עמדתם.
- 12 49. לא הוכח חוסר סבירות או חוסר תום לב: ראשית, לא הוכח שהקדמת ההסעות
- 13 הייתה ממניעים בלתי הגונים או חסרי תום לב המצדיקים פיצוי. טענת הנתבעת
- 14 לפי כל הסדר ההסעות שתואר מעלה היה אינטרס ובקשה של העובדים דווקא,
- 15 הוכרה על ידינו לכל הפחות כמסתברת. הגעה של עובדים בזמן לעבודה ובהסעה
- 16 מאורגנת הוא אינטרס של שני הצדדים במקרה זה. הנתבעת רוצה להבטיח את
- 17 תחילת העבודה הסדירה במועד והעובדים ככל הנראה מעוניינים לחסוך טרחה
- 18 ומעדיפים להמתין בחצר המפעל מאשר במחסום.
- 19 50. נוסף כי אין ספק שבמקרה הנראה קיצוני פחות התובעים לא היו זכאים לפיצוי.
- 20 ניטול דוגמה לפיה ההסעות היו מגיעות מדי יום בשעה 6: 45, 6: 30 בבוקר. האם
- 21 גם אז הייתה נשמעת טענת התובעים לחוסר תום לב? נראה שלא. דרישה
- 22 ממעסיק המעמיד הסעות לרשות עובדיו, כי ההסעות תגענה תמיד בדיוק בשעת
- 23 תחילת העבודה שאחרת יישא בתשלום היא בלתי מסתברת לכל הדעות. השאלה
- 24 אפוא מתמצה בעניין זה בסבירות ההסדר במקרה שלנו. כאמור לאור הראיות
- 25 לא ניתן לקבוע שהתובעים הוכיחו שמדובר בהסדר בלתי סביר מבחינה
- 26 מהותית- גם אם הדבר נראה כך ממבט ראשון.

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
סע"ש 48813-09-17
סע"ש 34429-04-17
סע"ש 47364-07-16
סע"ש 47092-07-16
ס"ע 18907-04-16
ס"ע 18856-04-16
סע"ש 56654-02-16
ס"ע 44375-05-15

- 1 51. בסופו של יום איש לא הכריח את התובעים להגיע בהסעות אלא מדובר בשיקולי
2 כדאיות. התובעים סברו שלא יקבלו החזר כספי על הגעה עצמאית. משום כך
3 העדיפו את ההסדר שהציעה הנתבעת אשר חייב אותם להגעה מוקדמת והמתנה
4 ממושכת על פני נשיאה בתשלום הוצאות הנסיעה (עמ' 13 שורה 15). הוכח
5 מחקירת מר תיים כי התובעים התגוררו קרוב וכי הוצאות הנסיעה העצמאיות
6 היו לכל היותר נסיעה של רבע שעה ליום (עמ' 13 שורה 6). אם לפשט את העניין
7 ניתן לומר אם כן כי בברירה (המדומה) בין תשלום שהוערך בעד 400 ₪ לחודש
8 ובין הגעה בהסעות בתנאים כפי שהם- הועדפה הגעה בהסעות. קשה לומר כי
9 מדובר אם כן בהסדר כופה באופן קיצוני או בלתי סביר עד כדי חיוב הנתבעת
10 בתשלום שכר.
- 11 52. לא הוכח שאין הסדר חלופי: בנוסף, גם אם נניח שהסדר ההסעות כפי שקיים
12 הוא הסדר בלתי סביר ובלתי כדאי- לא הוכח כאמור שלא עמדה בפני העובדים
13 אופציה של הגעה עצמאית וקבלת החזר. כאמור מר מינצברג העיד במפורש על
14 קיומה של אפשרות כזאת והתובעים לא הוכיחו את ההיפך. משזה המצב, לא
15 ניתן לקבוע שחובה על הנתבעת לשאת בתשלום. לכאורה זכותה של הנתבעת
16 לקבוע גם הסדר הסעות **בלתי סביר**, למי שמעוניין בו, כל עוד נשמרת למי שאינו
17 מעוניין הזכות להגיע עצמאית. אמת שבנסיבות אלו סברנו כי הייתה חובה על
18 הנתבעת לפעול ביתר אקטיביות על מנת להעמיד בפני העובדים את קיומן של
19 שתי האפשרויות אולם אין בכך די לטעמינו כדי להצדיק את חיובה בתשלום
20 שכר למפרע.
- 21 53. נבהיר. במצב דברים זה, ככל שמי מהעובדים היה בוחר להגיע עצמאית והיה
22 מוכיח כי לא שולמו לו החזרי נסיעות - ייתכן שהיה די בהסדר ההסעות כפי
23 שתואר- כדי להצדיק את חיוב הנתבעת בתשלום **החזרי נסיעה**. לו זו הייתה
24 עילת התביעה ייתכן שהנתבעת לא הייתה נשמעת בטענה שסיפקה הסעות והיא
25 פטורה מתשלום החזרים. אולם, כדי מתן סעד שמחייב את הנתבעת לשלם עבור

בית דין אזורי לעבודה בירושלים

ס"ע 17556-06-16
 סע"ש 48813-09-17
 סע"ש 34429-04-17
 סע"ש 47364-07-16
 סע"ש 47092-07-16
 ס"ע 18907-04-16
 ס"ע 18856-04-16
 סע"ש 56654-02-16
 ס"ע 44375-05-15

- 1 שעות ההמתנה כשעות עבודה - על כל המשתמע מכך לעניין שעות נוספות
- 2 וזכויות סוציאליות - הדברים אינם מגיעים.
- 3 54. למסקנת הדברים, לא ניתן לומר שהתובעים העמידו את עצמם לרשות הנתבעת
- 4 בשעות ההמתנה ולא נמצאה לנו עילה משפטית לקבל את התביעה. אין זאת
- 5 אומרת כי התנהלות הנתבעת היא בהכרח מופת להתנהלות מתחשבת ומכבדת
- 6 כלפי העובדים. דומה כי ניתן למצוא הסדר או פתרון שיהיה נוח יותר לכל
- 7 העובדים ולא יפגע בצרכי הנתבעת. בוודאי שניתן היה להבהיר את התמונה
- 8 ומוטב כי האפשרויות השונות בעניין זה יוצגו בשקיפות רבה יותר לעובדים.
- 9 55. בנסיבות אלו וחרף התוצאה, החלטנו שלא לעשות צו להוצאות.
- 10 56. זכות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בתוך 30 יום.
- 11
- 12 ניתן היום, ט' אלול תשע"ט, (09 ספטמבר 2019), בהעדר הצדדים ויישלה אליהם.
- 13 "ההחלטה נחתמה בידי נציגי הציבור ועותק נמצא בתיק בבית הדין. לצדדים מופץ עותק בחתימה
- 14 אלקטרונית של השופט לבדו".
- 15

עמיצור איתם, שופט

נציגת ציבור

נציג ציבור

16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25